

“BİAD” KÜLTÜRÜNÜN MADDİ TEMELLERİ..

Münir Aktolga
Ağustos 2019

Son günlerde hep “biad”dan -bireyin kendi iradesini tek bir kişiye teslim etmesi olayından- ve “biad kültüründen” bahsediyoruz, nedir bu olayın aslı hiç düşündünüz mü? Neden Batı ülkelerinde böyle bir şeye rastlanmaz da bizde olur böyle şeyler?..

İşin özü, ilkel komünal toplumdan çıkma aşiret toplumu kültürüne ve yapısına dayanıyor! Aşiret yöneticisi-aşiret üyeleri ilişkisine (geleneğine, anlayışına) dayanıyor... Buradaki, eşitlikçilik temelinden kaynaklanan demokratik saygı ve bağlılık duygusunun, daha sonra sınıflı toplum haline gelince “biad” şeklini almasından kaynaklanıyor...

İlkel komünal toplumdan çıkma konar göçer aşiret toplumunda henüz daha bugün bizim anladığımız şekilde bir bireyin bile bulunmadığını unutmayalım. O zamanki yapının “bireyi” ancak aşireti -yani komünü- varsa var olan basit bir “sistem elementi” konumundadır... Aşiret şefiyle aşiret üyeleri arasında sınıfsal anlamda bir çıkar çatışması olmadığı gibi, aşireti ilgilendiren önemli kararlar da zaten aşiret meclislerinde -bizde „Toy“- hep bir arada yapılan demokratik tartışmalar sonunda alınmaktadır... Toy’dan bir kere karar çıkınca da artık ondan sonra bu kararı uygulamakla yükümlü aşiret şefi ne derse o olurdu... (Dikkat ederseniz, burada söz konusu olan, daha sonra “biad” adını alan bireyin iradesini şefe -tek bir kişiye- teslim etmesi olayından farklı bir şeydir...)

İlkel komünal toplum kalıntısı aşiret toplumu yavaş yavaş kendi içinde sınıflaşmaya başlayınca o zaman farklı çıkar grupları olarak “aşiret şefi ve etrafındakilerle”- "diğerleri" olmak üzere iki sosyal sınıf da şekillenmeye başlar...

Öte yandan, bu toplum -bizde olduğu gibi- fetih yoluyla Devletleşmeye başlayarak sınıflı bir toplum haline geldikçe, içi boşalmış, muhtevası değişmiş toplumsal yapının sanki donup kalıp taşlaştığını, bir yandan eski aşiret şefi „Sultan“ haline gelirken, diğer yandan da, Devletin¹ bürokrasisini oluşturan kadroların hep devşirmelerden oluştuğunu görürüz. Neden mi? Çünkü, fetihleri yapan ve Devleti kuran kadrolar hep EŞİT aşiret üyeleri idiler. Bu insanlardan bir kısmını diğerleri üzerinde bir otorite olan Devletin bürokratları haline getirmek mümkün değildi!..

Evet, büyük bir devrimdi² bu! Sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçilmiş oluyordu... Gerçi bu geçiş Batı’dakinden farklı biçimlerde oluyordu ama olsun, gene de sınıflaşma anlamında işin özü aynı idi!.. Batı’daki “feodal sınıf” ve “serflerin” yerini bizde “Devlet sınıfı” ve “Reaya” alıyordu o kadar!.. Devşirme

¹Dikkat ederseniz buradaki devlet kavramını hep büyük harflerle yazıyorum. Çünkü bu Devlet Batı’daki devletten başka bir Devlettir!!

² „Devrim“ deyince bundan sadece idealize edilmiş soyut şeyleri anlayanlar buna itiraz edeceklerdir; ama ilkel sınıfsız toplumun içinden Devletle birlikte sınıflı bir toplumun çıkışı da o dönemin diyalektiği gereğince gene bir devrimdir...

Devlet kadroları -„Kul“ yaratma geleneği de işte bizdeki bu maddi bölünmeyi ayakta tutacak bir formül olarak ortaya çıktı!..

Bu aşiret -ve aşiretten Devlet haline gelen fetihçi yapı- Batı'daki feodal sistem gibi kendini üreterek varolmaya dayanmadığı için- eski aşiretin gelenekleri ve kültürü kolay kolay değişmiyor, o eski kültür sanki taşlaşmış gibi kalarak şimdi artık sınıflı toplum haline gelen yeni topluma uyarlanmaya çalışılıyordu...

İşte, bizde eski aşiret şefinin Sultan haline gelmesinin özü-öyküsü budur. Eskiden, aşiret üyeleri, aralarında çıkar çelişkisi olmadığı için aşiret beyiyle çatışma -sınıf mücadelesi- içine girmezler, bütün bir aşireti temsil ettiği için ona saygı duyarlardı, bu anlamda bir uyum vardı aralarında. Şimdi ise, toplum sınıflılaştıncaya bu uyum kaybolur. Onun yerini arkasında Devlet gücü olan BİAD ; ve de tabii isyan alır!.. Başta devşirmeler olmak üzere biad eden Devlet sınıfı katmanları, ve bütün bu olup bitenleri bir türlü hazmedemedikleri için bunlara karşı sürekli mücadele halinde olan geniş halk kitleleri... Alın Osmanlı tarihini, Devlete karşı isyan ve ayaklanma olayına raslamadığınız tek bir sayfa bile bulamazsınız... “Alevi isyanları” şeklinde ortaya çıkan isyanlardan “Türkmen boylarının isyanlarına”, “Celali İsyânlarından” “zındıklar ve mühlidlerin” -yani sufi grupların- isyanlarına kadar bunların hepsi sistemin yapısındaki çelişkiden kaynaklanmaktadır. Ve gene dikkat edin, her seferinde mutlaka bir mehdi yaratılır ve onun önderliğinde yürütülür bu isyanlar!.. Neden? Çünkü, “Tanrının yer yüzündeki gölgesi” olan bir Devlete karşı gene ancak Tanrı tarafından gönderilen bir mehdinin önderliğinde mücadele edilebilirdi de ondan!..

İşte, ölü kuşaklardan bize kalan “geleneklerimiz-kültürümüz” dediğimiz o habis ruhun, mirasın özü budur!..

Peki çözümü nedir bu işin?

Çözüm, bir zınniyet değişimi olayıyla ilişkilidir ki, bunun da yolu Devletçi kültürün-geleneklerin yerine KAPİTALİST KÜLTÜRÜN ve onun şekillendirdiği yeni bir üst yapının inşa edilmesinden geçiyor. Bu durumda artık esas olan Devlet değil BİREY olacağı için, Devlet, özgür bireylerin oluşturduğu bir sistem haline dönüşeceği için, BİAD olayının maddi temeli de kalmaz...

Peki bugün Türkiye neresinde bu sürecin?

Evet doğru, Türkiye'de de artık gelişmiş bir kapitalizm var. Ama buna paralel olarak henüz daha kapitalist kültürü -bilgi temelini- esas alan bir yeniden yapılanmaya gidilemedi (bilinç daima geriden gelir)... Sözü edilen “yeni Türkiye” ve yeni anayasa olayının diyalektiği budur...

İşte Türkiye şimdi tam bu geçiş aralığında bulunuyor. Eski „Beyaztürk“ yapı kendi içinden yarattığı - özünde gene Devletçi olan- „Siyahtürk“ REAKSİYON tarafından devrildi-tersine çevrildi, eski düzen altüst oldu; ama henüz daha yeni bir sistem yapılandırılmadı. Bu geçiş aralığında eski aşiret kökenli Devlet anlayışının özünü oluşturan "Tanrının yer yüzündeki gölgesi olma" durumu, onu alaşağı eden insiyatifi de gene Tanrısal bir güç - mehdi - yaratmaya yöneltti... Çünkü, “Tanrının yer yüzündeki gölgesi olan” bir Devlet ancak gene Tanrısal bir insiyatifle -mehdi- yenilgiye uğratarak ele geçirilebilirdi!.. Yani,

mehdiyi yaratarak ona BİAD'I öngören anlayış eski sistemin bilgi temelinde bulunan ve atalarımızdan bize miras kalan bir gelenektir.

Buraya kadar olan süreç devrimin birinci aşamasının özünü oluşturuyordu. Bundan sonra olacak olanlar ise, Beyaz-Siyah etkileşiminin sentezi olarak ortaya çıkacak, küreselleşme dönemine özgü çok kültürlü yeni kapitalist toplumun ürünü MELEZ insanların yeni Türkiye'sini yaratmaya-inşa etmeye yönelik olacaktır...

BİAD-KUL-KÖLE İLİŞKİSİ...

Soruyu şöyle soralım: Açıkça insan yerine konmayan, bir üretim aracı olmaktan öteye gidemeyen "köle" ile Osmanlı'nın "kul"ları arasında fark var mıdır?.. Bunların ikisi de son tahlilde bir efendiye "biad" eden insanlar grubu değil midir?..

"Kul" demek Tanrı'nın karşısında hiçbir kişisel-bireysel varlığı-nefsi (self) olmayan insan demektir. Buna göre, "bütün insanlar Tanrı'nın kullarıdır". Tanrı, sistem merkezindeki sıfır noktasını -denge durumunu- uyumu, adaleti temsil ettiği için, insanların Tanrı karşısında hiçbir varlıkları oluşmaz. Sınıflı topluma geçerken yeni bir merkez -sıfır noktası- denge durumu yaratmaya, yeni bir üst yapı oluşturmaya çalışan dinlerin temel çıkış noktası budur... "Kul" kavramının birinci anlamı böyle...

Sınıflı topluma geçmeden önce bütün ilkel komünal toplumlarda sistem belirli bir denge -ilahi adalet- zemini üzerine oturuyordu. Burada (yani ilkel komünal toplumda) insanlar sadece sıfır noktasını temsil eden Tanrı'nın kulları idiler; henüz daha "Tanrı'nın yer yüzündeki gölgesi" sayılan başka bir insanın kulu olma statüsü oluşmamıştı! Çünkü, bu durumda sistem merkezini temsil eden şef henüz daha diğer insanlarla eşit haklara sahip bir kamu görevlisi idi...

Ne zaman ki, şef, sınıflı topluma geçişe paralel olarak sistem merkezinde bulunan Tanrı'yı da temsil eden ("Tanrı'nın yer yüzündeki gölgesi") üstün insan konumuna yükselir, işte o andan itibaren insan ilişkilerinin niteliğinde de bir değişme olur. İnsanların Tanrı'nın (yani sistem merkezinde bulunan sıfır noktasının) karşısındaki kişiliksiz konumları, artık "Sultan" haline gelen şefin karşısındaki kişiliksizlik haline dönüşmeye başlar...

Ama bu durumda bile "Reaya" ve "Kul" tam olarak aynı şey değildir. Evet, "Sultan" Tanrı'nın yer yüzündeki gölgesi" olduğu için, son tahlilde Reaya dahil Sultanın "Tebaa"sını oluşturan herkes bir anlamda onun "kuludur"; ama buna rağmen gene de Reaya "özgürdür"!.. Osmanlı, her şeye rağmen Devleti birlikte kurdukları o "özgür" aşiret insanlarını kul-köle haline getiremez!.. (Osmanlı tarihindeki bütün isyanların altında yatan gerçek budur... Belirli bir aşamadan sonra Sultanlar'ın Reaya'dan biriyle evlenmeleri bile yasaklanır neden? Çünkü, kayıtsız şartsız Sultan'a bağlı "kul" statüsündeki bir "Cariye" ile "özgür" Osmanlı insanı arasındaki fark Osmanlı'yı ürkütür de ondan!) Bu nedenle, Osmanlı, tıpkı bir robot gibi kayıtsız şartsız kendisine bağlı, kişiliksiz insanlardan oluşan ekstra bir "DEVŞİRME"-KUL tabakası yaratmıştır. Evet, bu durumda ortaya çıkan bu yeni kitlenin özünde "köle"den hiçbir farkı yok gibidir, yani bunların ikisi de son tahlilde bir robot-insan grubudur. Ne var ki, bu durumda bile "kul" ile "köle" aynı şey değildir. Yerleşik toplumdaki sınıflı toplumlar köleleri bir üretim aracı olarak görürlerken, Osmanlı için kullar Devletin hem yönetici sınıfının -Devlet sınıfının-, hem de silahlı koruyucu asker gücünün bel kemiğini oluştururlar...

